

Lad os få de forhånedede rimede vers tilbage i dansk poesi

Maribo, Kristoffer

Published in:
Kristeligt Dagblad

Publication date:
2020

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Document license:
[Ikke-specificeret](#)

Citation for published version (APA):
Maribo, K. (2020). Lad os få de forhånedede rimede vers tilbage i dansk poesi. *Kristeligt Dagblad*, 9.

”Det skræmmende ved Trump-æraen er, hvor hurtigt vi indretter os til det. Anden præsidentdebat virkede næsten helt almindelig, bare fordi de afbrød mindre. Og Trump får pæne karakterer for indsatsen, selvom han roste regimet i Nordkorea, løj om sin nul-skat og hundrede andre ting.”

JAKOB NIELSEN, CHEFREDAKTØR, ALTINGET.DK

teologisk tanke

”Gud elsker ikke bare det i sig selv elskværdige, men tværtimod det, der kun får værdi ved at være genstand for Guds kærlighed.”

ANDERS NYGREN (1890-1978), SVENSK TEOLOG OG BISKOP

kirkeligt set | Pave Frans har en forenklet forståelse af verden

AF JAKOB EGERIS THORSEN

PAVE FRANS er en kirkeleder, der både begejstrer og splitter, hvilket hans seneste opbakning til registreret partnerskab for homoseksuelle mennesker er et godt eksempel på. Hans seneste rundskrivelse ”Fratelli Tutti” er ellers et stærkt opråb om dialog, forsoning, globalt broderskab, social retfærdighed, grænseløs solidaritet og fred.

Pavens hjerte banker for de fattige og udstødte, og på mange områder er rundskrivelsen dybt inspirerende læsning, men samtidig dybt problematisk i sin politiske virkelighedsopfattelse. Lad mig i dag begynde med det sidste.

Rundskrivelsen tager udgangspunkt i en samtid præget af ulighed mellem rige og fattige lande, væbnede konflikter, økonomiske kriser, klimakrise, covid-19-krise og politisk polarisering.

Omdrejningspunktet er et kald til næstekærlighed, både på individuelt niveau, i samfundet og ikke mindst på den politiske scene. Lignelsen om den barmhjertige samaritaner er ikke blot et opråb til den enkeltes samvittighed om at tage ansvar for de mennesker, der krydser vores vej, men bliver en model for politisk handling.

Det kan umiddelbart synes tillokkende, men det er ved nærmere eftertanke skræmmende. Politik er den scene, på hvilken vi på civiliseret vis skal regulere de uenigheder og interessemodsatninger, der altid vil være i en falden verden. Den er ikke et utopisk kærlighedsprojekt, der kan skabe en ny og harmonisk verden. Vil politik det, har den en kedelig tendens til at afføde katastrofer, hvilket alle revolutionære projekter i moderne tid har vist.

Rundskrivelsen er utrolig lang, så her følger blot tre nedslag, hvor pave Frans’ forenkledte forståelse af verden kommer til udtryk.

For det første er rundskrivelsen ligesom pavens tidligere skrifter præget af en dyb og unuanceret kapitalismekritik. Denne er i pavens optik roden til de fleste af tidens dårligdomme. Han skriver, at ”markedet alene ikke løser alle problemer, selvom man forsøger at gøre dette dogme i den neoliberale trosbekendelse gældende” (paragraf 168).

Så vidt jeg ved, er der heller ingen, der hævder noget sådant. Det velfungerende marked er naturligvis afhængigt af både en retsstat og af social tillid. Den omfangsrige liberalisering af økonomier og verdenshandel, vi har set de seneste 30 år, har ført til en hidtil uset velfærdstigning i hele verden og har på få årtier løftet hundreder af millioner af mennesker ud af fattigdom.

Systemet er bestemt ikke perfekt og skaber både ulighed og forurening, men

det repræsenterer sammenlignet med de planøkonomiske alternativer, som paven flirter med, den hidtil bedste løsning i forhold til at udrydde den livsnedbrydende fattigdom, der stadig plager store dele af verden.

FOR DET ANDET uddyber paven igen sit syn på migration. Paven drømmer om en verden uden grænsebomme. Ligesom i tidligere udtalelser skelner pave Frans ikke mellem legal og illegal migration og heller ikke mellem økonomiske og politiske flygtninge. Nok har de enkelte lande ret til selvbestemmelse over deres grænser, men så længe der er ufred og fattigdom i verden, overtrumpes denne ret ifølge paven altid af menneskers ret til at søge livsmuligheder andre steder.

Pave Frans har ganske ret i, at der mangler holdbare løsninger på verdens flygtningeproblemer, men den løsning, han skitserer, ville kaste verden ud i en ukontrollerbar massemigration og massiv social uro. Det ville naturligvis være rart at leve i en verden uden lase på døren, men laseene er et symptom på, at der findes ondskab i verden, ikke dens årsag.

ENDELIG PLÆDERER pave Frans for en konsekvent pacifisme. Godt nok tager han udgangspunkt i den katolske lære om muligheden for ”retfærdig krig”, men underminerer i en fodnote (nummer 242) de facto betingelserne for, at en sådan kan føres i dag. Som et ekko af fredsbevægelsen skriver paven ”Aldrig mere krig!” (paragraf 258) og afskriver dermed også muligheden for både humanitære interventioner og legitimt selvforsvar.

Paven hævder uden belæg, at ”enhver krig efterlader vores verden i en værre tilstand, end den var før” (paragraf 261). I næste øjeblik (paragraf 262) foreslår han, at verdens militærudgifter i stedet anvendes til en fond, der skal afskaffe sult i verden. Det er både sødt tænkt og meget banalt. En verden uden våben er en smuk drøm, men når lovens håndhævere må tage ansvar for at beskytte de svage og knægte uretten, er våben desværre et nødvendigt onde.

”Fratelli Tutti” fremstår på det politiske område som et utopisk, humanistisk manifest, hvor det står i menneskets magt at skabe en god og solidarisk verden, der minder betragteligt om Gudsriget, men som er rent dennesidigt.

Derfor er der heller ikke brug for Kristus og hans frelse. Han er folgeligt stort set fraværende i dokumentet. ■

Kirkeligt set skrives på skift af lektor i diakoni Jakob Egeris Thorsen, sognepræst Jens Ole Christensen, forfatter, sociolog og kirkeordfører Henrik Dahl (LA), sognepræst Lars Gustav Lindhardt og sognepræst Marie Høgh.

ILLUSTRATION: SØREN MOSDAL

søndagsordet

En vild historie

20. søndag efter trinitatis
Matthæusevangeliet 21, 28-44

AF LEIF ANDERSEN

ordet@k.dk

MAN KAN JO SE DET for sig: Jesus underviser. Han taler længe. Han formaner og belærer. Det er varmt. Stenen er hård at sidde på. Og huskede jeg nu at sætte geden ud på græs?

Så siger han pludselig: ”Hør endnu en lignelse!”. Skønt! Nu kommer der en historie. Fortællinger er altid godt; Jesus er vist alligevel en god pædagog. Lignelser skulle jo kunne forklare det, der var lidt svært.

Men efterhånden som historien skrider frem, bliver den mere og mere vild. Den bliver umulig, og folk bliver utilpas. De skotter til hinanden: Er der alligevel noget galt med manden, sådan som de skriftkloge påstår?

Jo, for hvem kan forestille sig, at en flok vinbønder rent faktisk skulle gennembanke og ligefrem myrde ejerens udsendinge? Giver det mening, at ejeren så bare sender endnu flere folk af sted? – som også bliver gennembanket og myrdet!

Og da ejeren så til sidst sender sin egen søn af sted, så har historien mistet al troværdighed. Der er vel ingen far, der ville vove den risiko. For slet ikke at tale om, at morderne kunne finde på at kalkulere med, at de så kan arve den myrdede søn...

DE FLESTE BIBELLÆSERE er klar over, at ordet om korset er en foragelse. En ”skandale”, står der ordret (”skandalen” var den pind, der fik en klappælde til at smække i). Men ikke alle er klar over, at selve hans lignelser var en del af den forargelighed: De fleste af dem forsøger i virkeligheden slet ikke at gøre noget særligt letforståeligt. De gør snarere det letforståelige helt umuligt.

De bliver i sig selv skandaløse. De skal fratage folk den forståelse, de troede, de havde! Vilde historier!

Men hvordan skulle Jesus ellers få tilhørerne gjort det begribeligt, at præcis så vild er Guds historie med Israel? Han har jo netop sendt dem den ene profet efter den anden – men de slog dem ihjel en efter en. Til sidst sender han dem sin søn...

Jesus har hermed nærmest udfordret dem til at opfylde sidste del af lignelsen: at de slår ham ihjel.

Det er godt at være vant til bibeltekster. Men vanen kan også få os til at miste sansen for, hvor bagvendte og forargelige de sommetider er.

Og jo tættere vi kommer deres centrum, jo vildere og værre bliver de. ■

Søndagsordet skrives på skift af sognepræst i Varde Morten Thaysen, sognepræst i Jægersborg Lea Skovsgaard, lektor, cand.theol. Leif Andersen og pastor emer. Elisabeth Smedegaard Andersen.

kronik | Vil man skrive nytænkende poesi, behøver man ikke at skrive prosadigte ligesom de fleste andre. Man kan skrive rimede vers!

De normalt så forhånedede digte på rim er folkelige og avantgarde på én og samme tid, skriver kronikør Kristoffer Maribo

Lad os få de forhånedede rimede vers tilbage i dansk poesi

KRISTELIGT DAGBLADS KRONIK
24. OKTOBER 2020

AF KRISTOFFER MARIBO

Ph.d.-studerende i klassisk græsk og latin, Københavns Universitet

”THI HJERTESPROGET er vers og sang,” skrev Kai Hoffmann for 100 år siden; og Carl Nielsen gav ham ret.

Lige siden den græske antik er digte blevet sunget til tonerne af musik. De tavse ord på papir, vi i dag forbinder med klassiske græske digte, var oprindeligt vers, som digterne fremførte til fløjte- eller lyrespil.

Selv de græske tragedier og komedier, som nu for det meste bliver oversat til prosa, var store musikalske digterværker, hvis korsange blev sunget af omfangsrige, dansende kor, mens musikerne spillede.

Poesi og musik hørte uadskilleligt sammen i Grækenland. Den græske historiker Plutark skriver endda, at athenske krigsfanger i Syrakus på et tidspunkt blev sat fri og givet mad og drikke, fordi de kunne synge nogle korsange af dramatikeren Euripides. Retorikeren Aelian citerer den græske vismand Solon for at bede sin nevø om at lære ham en sang af digteren Sappho, så han kan ”lære den og dø”.

Den engelske digter Lord Byron havde altså forstået de græske digtere fuldstændig korrekt, da han i ”Don Juan” (1819-1824) lod sin talterson begejstret udbrude: ”De græske øer! De græske øer! Hvor Sappho elskede og sang!”. Ikke oplæste. Ikke reciterede. Hun sang!

I modsætning til grækerne sang romerne formentlig ikke deres digte. Til gengæld skrev de digtene på sangbare, græske rytmer og kaldte dem oder eller carmina, sange, hvorved de markerede forbindelsen mellem poesi og sang. Den

romerske lyriker Horats beder således i første bog af sine Oder om, at museerne ikke forhindrer ham i at bruge fløjten og lyren, så han kan blive digter. Horats har også skrevet et af de digte, som i hvert fald blev sunget i Rom, nemlig sangen Carmen Saeculare, som et kor af drenge og piger sang for at markere overgangen fra et århundrede til et andet.

GRÆKERNES OG ROMERNES DIGTE var sangbare i kraft af de rytmer, som digtene blev skrevet på. Skønt særligt de romerske elegikere som Catul og Ovid i høj grad benytter sig af rim i deres digte, var konsekvente enderim endnu ikke blevet en fast del af den sangbare digtning.

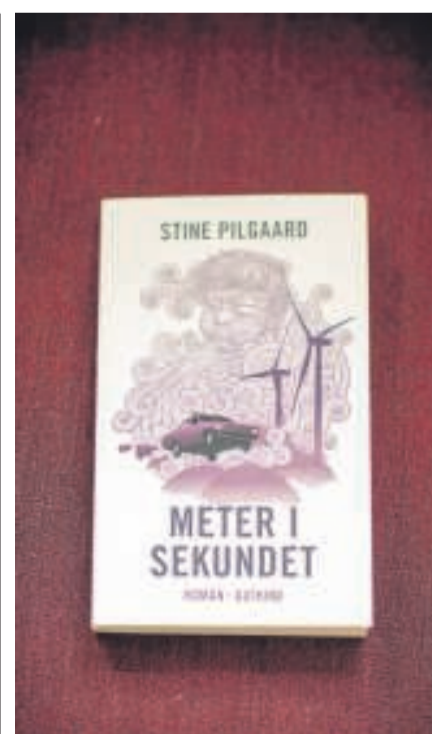
Et tidligt eksempel på et sådant digt skal vi dog ikke længere end til Nationalmuseet i København for at finde. Her står efter mange omveje en gravsten, som en mand ved navn Seikilos opførte til sin afdøde hustru omkring det første århundrede efter Kristi fødsel.

Gravstenen er den ældst bevarede komplette musikalske komposition med både tekst og tilhørende notationer, og dens sangtekst er skrevet med enderim.

Rimene og rytmernes musikalske kvaliteter forenede sig efter antikken i en sådan grad, at digterne overalt i Europa skrev deres digte på rimede vers, som komponister kunne vække yderligere til live med deres melodier.

I Danmark blev forbindelsen mellem digte og rim med tiden så etableret, at man endda begyndte at kalde verselinjer for rim.

”Rytmerne og rimene har deres egne sandheder og musik, som ikke behøver at blive vakt til live af musikere – men som bidrager til endnu større skønhed, når det sker.

▲ Stine Pilgaards bestseller-roman ”Meter i sekundet” indeholder rimede, rytmiske digte. Der udgives ellers stort set ikke rimet poesi længere, skriver Kristoffer Maribo. – Foto: Miriam Dalsgaard/Ritzau Scanpix.

I løbet af 1700-tallet udviklede der sig en ophedet diskussion om kvaliteten af rimede digte på rytmiske vers sammenlignet med de tilsyneladende urimede antikke digte på rytmiske vers.

Foregangsmanden i denne diskussion herhjemme blev præsten P.C. Stenersen, som omkring 1752 udgav sine ”Kritiske Tanker over de riimfrie Vers”, hvori han blandt andet med henvisning til antikken argumenterede for de urimede rytmiske digtes overlegenhed. Endnu var der dog ingen, der direkte stillede spørgsmålet ved digtenes sangbare rytmer.

Revolutionen mod rimede, rytmiske vers opstod for alvor i sidste halvdel af 1800-tallet, efter at den franske digter Aloysius Bertrands prosadigtsamling ”Nattens Gaspard” var blevet udgivet i 1842.

Prosadigtene i de ellers fantastiske rimede digtere Charles Baudelaires ”Parisisk spleen” (1869) og Arthur Rimbauds ”Illuminationer” (1886) bidrog afgørende til at åbne nye verdener for poesien. Revolutionen inspirerede senere tiders digtere i en sådan grad, at prosadigtningen i løbet af det 20. århundrede fortrængte den rimede, rytmiske poesi.

I Danmark har denne inspirerende revolution sejret så meget, at der stort set ikke udgives rimet poesi længere. Når den endelig udgives, typisk under genrebetegnelsen ”salmer” eller ”børnerim” i stedet for ”digte”, hånes den ofte af toneangivende anmeldere, som kalder den forældet og reaktionær. En undtagelse er de rimede, rytmiske digte i Stine Pilgaards roman ”Meter i sekundet” (2020).

Det er dog symptomatisk, at selv så fremragende rimede digte som

Pilgaards inkluderes i en roman, hvor godt de end passer ind i sammenhængen, i stedet for at blive udgivet som en digtsamling i egen ret.

PROSADIGTINGEN ER BLEVET mainstream i Danmark. Den udgør stort set den eneste slags poesi, som udgives, som omtales, og som anmeldes i aviserne.

Den rimede poesi på rytmiske vers er gået fra at være den eneste praktiserede til at være tæt på ikke-eksisterende. Hvis man vil skrive eksperimenterende og nytænkende digte i dag, behøver man derfor ikke at skrive prosadigte ligesom de fleste andre. Man kan skrive rimede vers!

Rytmerne og rimene har deres egne sandheder og musik, som ikke behøver at blive vakt til live af musikere – men som bidrager til endnu større skønhed, når det sker.

Tilmed er sangbare digte en af de mest folkekære kunstformer, der findes, hvilket Højskolesangbogen og Phillip Fabers morgensange under corona-nedlukningen er lysende eksempler på. Rimede, rytmiske digte er altså avantgarde og folkelige på én og samme tid.

Dette til trods er rimede vers så godt som fraværende i den nutidige danske poesi. Derfor har jeg skrevet digtsamlingen ”Gudinden i græsset” (2020) og oprettet Forlaget Aulos, der ved udgivelsen af rimede digte vil bidrage til genforeningen af musikken og poesien, så hertesproget igen kan høres og synges overalt i Danmark. ■